

HARP
SANAT

TÜRKLERİN DENİZ MUHAREBELERİ-1:
OSMANLI ÖNCESİ DÖNEM
Fevzi Kurtoglu

TÜRKLERİN DENİZ MUHAREBELERİ-1: OSMANLI ÖNCESİ DÖNEM

Yayıma Hazırlayan
Nuh EŞREFOĞLU

Harp Sanat©

www.harsanat.com

harsanat@matbumedya.com

0850 304 22 03

Yayıncı Sertifika No 28740

Genel Müdür: Emrah Çelik

Genel Yayın Yönetmeni: Özgür Türkoğlu

Editör: Nuh Eşrefoğlu

Son Okuma: Murat Şerefoğlu

Mizanpaj Tasarım: Yusuf Efe

Kapak Tasarım: Yusuf Efe

1. Basım, İstanbul, Mart 2026

ISBN: 978-625-9521-53-4

Tilki Kitap Matbaa / İstanbul

Matbaa Sertifika No: 48138

Harp Sanat Yayınevi tarafından baskıya hazırlanan
eserlerin hukuki sorumluluğu tamamen yazara aittir.

Fevzi Kurtoglu

İÇİNDEKİLER

HARP SANAT YAYINEVİNİN YAYIN ESASLARI	9
Hazırlayanın Notu	13
BAŞLANGIÇ	17
MEHAZLARIMIZ	21
KÜREK DEVRİ GEMİLERİNİN ENVAİ	25
Galilerin Envai	25
Türk Çektirileri	28
Baştarde [Baştarda]	29
Mavna	30
Bir Galinin Dâhilî Tertibatı	30
Galilerde Hayat Nasıl Geçer?	32
Gemilerde Bulunan Âlât Ve Edevat	34
Çektirilerin Eslihası	36
Yelkenli Harp Ve Nakliye Gemileri	39
Karaka	39
Parça	40
Karavella	40
Pulaka	41
KÜREK DEVRİNDE MUHAREBE USULLERİ	43
Kürek Devri Tabiyesi	43
Türk Donanmasının Seyir Ve Muharebe Esnasındaki Teşkilâtı	44
Türk Donanmasında Muharebe Usulü	46
HÜKÜMDARLARIN CETVELİ	49
İngiliz Kralları [ve Kraliçeleri]	49

Fransa Kralları.....	50
Avusturya Hükümdarları.....	50
Beni Zeyyan 1239 - 1554.....	50
Beni Hafas (1228 - 1574).....	51
Fas Hükümdarları	52
Şürefâ-yı Sa'diye	52
Türk İmparatorları	53
Papalar	53
Malta Şövalyeleri	59
Cezayir Beylerbeyleri.....	60
Venedik Dokaları [Doçeleri]	61
TÜRKİYE İMPARATORLUĞU KUVVE-İ BAHİRİYESİNİN	
TEŞKİLATI	67
Tersaneler.....	67
Donanma Mürettebatı.....	68
Kaptan Paşa Eyaleti.....	69
SELÇUKLULAR DEVRİNDE DENİZ SEFERLERİ	73
Anadolu'nun Türkleşmesi.....	73
Gemlik'te Donanma İnşası.....	75
I. Kılıçarslan'ın Faaliyeti	75
Tekeş Bey'in İlk Seferleri.....	76
Tekeş Bey Adalar Denizi'ne Hâkim Olur	77
Tekeş Bey Akdeniz Boğazı'na Hâkim Olmak İster	78
Ehlisalip Harpleri Esnasında Anadolu	79
Selçukluların Üssübahripleri	81
Sarı Saltuk'un Muhacereti	83
ANADOLU TÜRK BEYLERİ ZAMANINDA	
DENİZ SEFERLERİ	87
Bizans İmparatorluğu'nda Zaaf ve İnhitat	87
Roje [Roger] de Flor ve Katalanlar.....	89

Melik İshak ve Halil Ece.....	91
Garbi Anadolu Sahillerinin Türkler Tarafından İkinci Defa İstilasası ..	93
Aydinoğulları	95
Osman ve Orhan Beylerin seferleri.....	95
Umur Bey'in İlk Seferi	97
Sakız Seferi.....	99
Gelibolu Seferi.....	100
Ağriboz Seferi	101
Atikya Seferi	101
Umur Bey'in Hükümdarlığı.....	102
Ehlisalip Donanmasının İzmir'e İlk Hücumu.....	102
Mora Seferi	104
Bizans İmparatorluğu ile İttifak	105
Bizanslılara Yeni Bir Yardım	107
[Umur Bey'in] 1337 Seferi.....	107
[Umur Bey'in] 1338 Seferi.....	109
[Umur Bey'in] 1339 Seferi.....	110
[Umur Bey'in] 1340 Seferi.....	110
Bizans'ta Dâhilî Harp Tekrar Başladı.....	110
Umur Bey'in 1342 Seferi	113
Umur Bey'in 1343 Seferi	114
Salip Donanmasının İzmir'e İkinci Hücumu	117
[Umur Bey'in] 1345 Seferi.....	120
Dauphine Dükü Humbert'in İzmir Seferi.....	123
İmroz Muharebesi (Mayıs 1347)	126
Umur Bey'in Şehit Düşmesi	126
Saruhanogulları	131
Kara İsa Oğulları [Karesioğulları]	131
Dizin	133

HARP SANAT YAYINEVİNİN YAYIN ESASLARI

Harp Sanat Yayınevi, şanlı Silahlı Kuvvetlerimizde yıllarca görev yapmış olan emekli bir subay tarafından ülkemizdeki askerî tarih çalışmalarına katkı sağlamak için 2021 yılında kurulmuştur. Bili-min ışığını rehber edinen Yayınevimiz, Atatürkçü bir çizgide, bağımsız yayıncılık faaliyetlerinde bulunmayı temel ilke edinmiştir. Yayınevimiz, yayımlayacağı nitelikli eserlerle ülkemizde askerî tarih alanında hissedilen eksikliği gidermeyi amaçlamaktadır.

Bilindiği üzere toplumların tarihi incelendiğinde askerlikle ilgili hususların siyasi, sosyal ve kültürel alanlara doğrudan veya dolaylı etkilerinden söz edildiği görülmektedir. Bu etkilerin tespit ve değerlendirmesinin, günümüze ve hatta geleceğe bakan yönlerinin ortaya konulmasının fert ve devlet ölçeğindeki gelişime önemli katkılar sağlayacağı üzerinde durulmaktadır.

Sosyal bilimlerde askerî konulara ağırlık veren çalışmalar, Birinci Dünya Savaşı sonrasında önem kazanmaya başlamıştır. Zamanla genel tarih araştırmaları içinde kendine özgü bir anlayışa dönüşerek askerî tarih adı altında toplanan bu alandaki çalışmalar, Batı'da XXI. yüzyılda büyük bir hız kazanmışsa da Türkçe literatürde ne yazık ki henüz arzu edilen seviyeye ulaşamamıştır.

Karakter ve kültür kodlarımızda var olan askerliğe ve ona dair çalışmalara ivme kazandırılarak bu alandaki eksikliğin nitelikli eserlerle giderilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Aksi hâlde bu boş-

luğun akademik olmayan, ideolojik birtakım amaçlarla, bilgi ve belgeye dayanmayan yorumlarla ve popülist eserlerle doldurulması başka sorunları da beraberinde getirecek, ortak tarih bilincinin oluşumuna zarar verebilecektir.

Yayınevi olarak bu bilinçle, imkânlarımız nispetinde faydalı çalışmalar ortaya koymayı arzu ediyoruz. Bu alandaki akademisyen ve yazarlarla koordineli çalışmalar yürüterek akademik, tarafsız ve güvenilir kaynaklardan oluşan yerli ve yabancı nitelikli eserlerle okuru buluşturmak istiyoruz. Kuramsal kaynaklardan edebî eserlere kadar geniş bir yelpazede yapacağımız yayınlarla, askerliği meslek olarak benimseyenlerin yanında askerî tarihe ilgi duyan herkese hitap eden akademik ve edebî eserler ile başvuru koleksiyonu oluşturmaya çaba sarf edeceğiz.

Tarihin tozlu raflarında unutulmaya yüz tutmuş, sandıklarında kilitli kalan hatıraların, yazma eserlerin, baskısı tükenmiş kitapların; Yükseköğretim kurumlarında büyük emekler verilerek hazırlandıktan sonra atıl kalan değerli çalışmaların gün yüzüne çıkarılması için atacağımız adımlarla, bu türdeki yayınların ve disiplinler arası müşterek akademik çalışmaların artmasında teşvik edici bir rol üstlenmek istiyoruz.

Askerlik mesleğinin ilgi sahası içinde önemli bir yer tutan yönetim, liderlik, strateji ve organizasyon konularıyla yeni modellere ilham verecek çalışmaları okurla buluşturmayı da hedefliyoruz.

Askerî geleneklerin oluşturulması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi amacıyla özellikle tarihe mal olmuş komutan ve stratejistlerin düşünce ve tecrübelerinin sonraki nesillere aktarılmasına hizmet edecek biyografi ve hatıratlarının yanında tenkit ve kritiklerini yayınlamayı amaçlıyoruz.

Harp tarihinin konuları dışında kalan ancak yazarı veya işlediği konu itibarıyla daha çok sosyal tarihin ve edebiyatın alanına giren eserlerin yayınlanmasının da önemli bir boşluğu dolduracağına inanıyoruz.

Her safhasını akademik bir titizlikle takip edeceğimiz, editörlük çalışmalarına önem vereceğimiz yayınlarımızda Türk Dil Kurumunun *Yazım Kılavuzu*'nda belirtilen esaslar çerçevesinde hareket edeceğiz.

Faydalı olabilmek niyet ve gayretiyle...

Hazırlayanın Notu

Türklerin denizcilik tarihi Çaka Bey'in Ege Denizi'ndeki ilk faaliyetleri ile başlar. Anadolu Selçuklu beyliklerinden Menteşeoğulları ile Aydınöğulları'nın Türk denizcilik tarihindeki önemi göz ardı edilemez bir gerçektir. Aydınöglu Umur Bey'in Ege Denizi'ndeki faaliyetleri kendisinden sonrakiler için yol gösterici olacaktır.

Akdeniz'i Türk gölü hâline getirecek Barbaros Kardeşler, Turgut, Kemal ve Kılıç Ali Reisler açılan bu yoldan gitmişlerdir. Birçoğunun denizciliğe başlamaları Adalar Denizi'nde yapageldikleri korsan faaliyetleri ile olmuştur. XVI. yüzyıla gelindiğinde artık Akdeniz bir Türk gölüdür. Bu durum 1571 Lepanto (İnebahtı) Deniz Savaşı'na kadar mutlak olarak devam edecektir. XVI. yüzyılda Türk denizcileri Kızıldeniz ve Hint sularında da varlıklarını -yeterli olmasa da- hissettirmişlerdir.

Osmanlı Devleti'nin gerileme döneminde diğler birçok alanda olduğu gibi donanma ve denizcilik faaliyetleri de ihmal edilmiştir. Bunun en acı sonucu, uğruna binlerce levendin şehit olduğu adaların İtalyan (1911) ve Balkan Harplerinde (1912) kaybedilmesidir.

Cumhuriyet'in ilanı ile Türk denizciliği yeni bir döneme girmiştir. Cumhuriyet dönemi denizcileri bir taraftan çağın gereği teknik imkânlar ile donanmasını geliştirmeye çalışırken diğler taraftan da atalarının unutulmaya yüz tutmuş kahramanlıklarını yeniden keşfetmeye başlamışlardır. Bu gayret içinde olanlardan biri de Bahriye Mektebi ve Deniz Lisesinde uzun yıllar tarih muallimi olan deniz harp tarihçisi ve bahriye subayı Fevzi Kurtoğlu'dur.

Kurtoğlu'nun 1931 yılında yayımladığı *Deniz Kabramanlarımız* adlı eser, Türk denizcilik tarihi hakkında yazacağı eserlerin özeti. Yazar, planladığı *Türklerin Deniz Muharebeleri* adlı eserinin dönemlerini basit bir ayrımla donanmada kullanılan gemilerin cinslerine göre yapmıştır. İki cilt olarak planladığı çalışmanın birinci cildi, kürekle hareket ettirilen gemilerin son muharebesi olarak tanımladığı Lepanto Muharebesi'ne kadar cereyan eden olayları; ikinci cildi ise yelkenle hareket eden gemilerin zuhurundan sonraki deniz muharebelerini ele alacaktır.

Esasen çalışmasının birinci cildi 1932 yılında Deniz Matbaasında dört kısım hâlinde yayımlanmış olsa da bu cildin kısımları 1935 ve müteakip yıllarda ayrı baskılar da yapmıştır.

Bu çerçevede yazarın kaleme aldığı kitapları *Türklerin Deniz Muharebeleri* başlığı altında bir seri hâlinde yayıma hazırlayacağımızı burada belirtmek isteriz. Elinizdeki bu kitap serinin ilk kitabının birinci yarısını teşkil etmektedir. Eser, bizim verdiğimiz *Osmanlı Öncesi Dönem* adlı başlıktan da anlaşılacağı üzere Türklerin Anadolu'ya yerleşme sürecinde Ege Denizi'ndeki ilk denizcilik faaliyetlerini ele almaktadır.

Yazar, eserin yazımında istifade ettiği bilgi ve belgelerin kaynaklarını "Mehazlarımız" (kaynaklarımız) başlığı ile vermektedir. Bununla birlikte eser içinde bu başlık altında belirtmediği başka kaynaklar da kullanmıştır. Yazar eserini telif ederken istifade ettiği kaynakları baskı tarihi ve sayfa numarası belirtmeden sayfa kenarında vermiştir. Yazarın bu atıflarını ilgili paragrafın nihayetinde parantez içinde verdik.

Eserin basım tarihleri Türkçe imla kurallarının henüz yerleşmediği bir döneme tesadüf etmektedir. Bu nedenle eseri yayıma hazırlarken imla hatalarını Türk Dil Kurumunun (TDK) güncel

Yazım Kılavuzu'nu esas olarak düzelttik. Buna ilave olarak günümüzde kullanımı tercih edilmeyen, bu nedenle okuyucunun manasına aşına olamayacağını düşündüğümüz kelimelerin eş anlamlılarını köşeli ayraç içinde verdik.

Yazar, eserinde devlet başkanları ve birbirini takip eden olayları farklı numaralandırma sistemi ile vermiştir; bazen yazı, bazen rakam, bazen ise Romen rakamı kullanmıştır. Biz hepsinde Romen rakamlarını tercih ettik. Eserin farklı kaynaklardan istifade edilmek sureti ile yazılması yer ve isimlerin imlalarında da farklılıklara neden olmuştur. Türkçeye geçmiş kullanımlarda yazarın tercihinine sadık kalırken diğerlerini mümkün olduğunca orijinal imlaları ile vermeye çalıştık. Yazarın imlasına sadık kalınanların bir kısmında da orijinal imlayı köşeli parantez içinde verdik.

Metne yaptığımız her türlü ilaveyi köşeli ayraç ([]) içinde gösterdik. Yazarın kendi dipnotları dışında bizim verdiğimiz dipnotların sonuna hazırlayanın notu anlamında [H.N.] ibaresini koyduk. Eserden istifadeyi kolaylaştırmak için yer ve isimlerin ağırlıkta olduğu bir dizin hazırladık.

Eserin yeniden yayımını gerçekleştiren Harp Sanat Yayınevi'nin yönetici ve çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Nuh Eşrefoğlu
Muğla, 2024